

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคนต้องเกิดจากการเรียนรู้เมื่อเรียนย่อมมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะต้องพัฒนาที่จิตใจ นักปราชญ์กล่าวไว้ว่า “จะปลูกพืชต้องเตรียมดิน จะกินต้องเตรียมอาหาร จะพัฒนางานต้องเตรียมคน จะพัฒนาคนต้องพัฒนาที่จิตใจ” คนที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ต้องพัฒนาจิตใจไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาจิตใจคือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแสดงออกหรือทัศนใจเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าร่วมสมัย และเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น และเครื่องมือสำคัญที่จะใช้พัฒนาคนให้มีคุณภาพดีเพื่อจะได้ไปพัฒนาชาติก็คือ การศึกษา การให้การศึกษาที่มีคุณภาพ จะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพดี คือ เป็นทั้งคนเก่งและคนดี และโดยอัสยแนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงชี้แนะไว้ว่า “การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้น ไปนั้น ย่อมต้องพัฒนาบุคคลก่อน เพราะถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวม ไม่ได้รับการพัฒนาแล้ว ส่วนรวมจะเจริญและมั่นคงได้ยากยิ่ง การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยประการเดียวคือ การศึกษา การศึกษานั้นแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การศึกษาด้านวิชาการ (Academic Learning) ส่วนหนึ่งกับการอบรมบ่มนิสัย (Spiritual Development) ให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดี ใฝ่เจริญ มีปกติละอายชั่วกลัวบาปส่วนหนึ่ง การพัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการ และมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นที่ถูกที่ควร และอำนวยผลเป็นประโยชน์ที่พึงประสงค์” จากส่วนหนึ่งของแนวพระราชดำริที่ได้ัญเชิญมาไว้ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องอย่างยิ่งกับหลักวิชาครูหรือวิชาการศึกษาที่ครูทุกคนควรตระหนักถึงการทำหน้าที่ของตน ที่จะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามครบทุกด้าน กล่าวคือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านปฏิบัติพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เฉพาะด้านพุทธิพิสัยและปฏิบัติพิสัยนั้น เป็นการสร้างความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการและวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน หรือเป็นการศึกษาด้านวิชาการ (Academic Learning) นั้นเอง ซึ่งจะมีรายวิชาหน่วยกิตกำหนดไว้ชัดเจนอีกส่วนคือ ด้านจิตพิสัยนั้น เป็นส่วนที่สร้างให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามทางด้านจิตใจ คุณธรรม ความดีงามต่าง ๆ หรือเป็นการอบรมบ่มนิสัย (Spiritual Development) ซึ่งจะไม่มียาวิชาใดรายวิชาหนึ่งที่จะสร้างความเจริญงอกงามส่วนนี้ให้สมบูรณ์ได้อย่างเอกเทศ แต่จะสอดแทรกอยู่ในกิจกรรม

บรรยากาศสิ่งแวดล้อม การจัดกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการมีแบบอย่างที่ดีงามไว้ให้ดู ครูจึงมีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพได้ โดยเฉพาะในด้านการสอนนั้น จะต้องเน้นที่การสอนคน ให้มากกว่าการสอนหนังสือ ต้องทำให้ผู้เรียนเจริญงอกงามครบสมบูรณ์ทุกด้าน เพื่อให้เขาเป็นทั้งคนเก่งและคนดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับสังคมส่วนรวม จึงจะได้ชื่อว่าเป็นครูที่แท้จริง การจัดการศึกษาก็จะเป็นการให้การศึกษามีคุณภาพ และสถาบันการศึกษานั้น ก็จะเป็นสถาบันที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงด้วย (ประวิตร, 2542: 10)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยมาตรา 15 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะให้เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิ และโอกาสในการเข้ารับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และเป็นธรรมโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งการส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อพัฒนาประเทศ ให้เป็นสังคมที่มีคุณธรรมนำความรู้ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 24)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการที่มีภารกิจโดยตรงในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้ประชาชนอย่างทั่วถึงตลอดชีวิต มีคุณภาพได้มาตรฐาน และจัดการองค์ความรู้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงเป็นที่มาของข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง การขยายโอกาสการศึกษา “อาชีวศึกษาผู้ต้องขัง” ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับกรมราชทัณฑ์ โดยมีข้อความโดยสรุปดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยสถานศึกษาและหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตบุคลากรที่มีความสามารถด้านวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ร่วมกับเรือนจำ / ทัณฑสถานของกรมราชทัณฑ์ ทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกันในการผลิตและพัฒนาบุคลากรหลักสูตรระยะสั้น ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อยกระดับความรู้และเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจให้แก่

ผู้ต้องขังและบุคลากรกรมราชทัณฑ์ ได้มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบสัมมาชีพ มีความรู้ทักษะทางวิชาชีพเป็นผู้มีความรับผิดชอบ เป็นคนเก่งคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันมีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในเรือนจำ จำนวน 83 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิค จำนวน 14 แห่ง วิทยาลัยอาชีวศึกษา จำนวน 5 แห่ง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 25 แห่ง วิทยาลัยสารพัดช่าง จำนวน 16 แห่ง วิทยาลัยการอาชีพ จำนวน 23 แห่ง รวมทั้งสิ้น 83 แห่ง ซึ่งดำเนินการสอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม และศิลปกรรม โดยมีเรือนจำ / ทัณฑสถานทั้งหมดทั่วประเทศ จำนวน 137 แห่ง มีจำนวนผู้เรียนที่เป็นผู้ต้องขัง ระดับ ปวช., ปวส. จำนวนทั้งสิ้น 3,812 คน และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จำนวน 4,467 คน และจบการศึกษาในระดับ ปวช. จำนวน 103 คน ปวส. จำนวน 82 คน และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จำนวน 4,268 คน (รายงานสถิติข้อมูลนักศึกษาผู้ต้องขังระดับ ปวช. / ปวส. และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น กรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 28 มกราคม 2551)

โครงการจัดการเรียนการสอนนี้ ทำข้อตกลงความร่วมมือมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 เท่าที่ผ่านมายังไม่มีการประเมินโครงการทางด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยก็เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวะและเทคนิคศึกษา ได้มองเห็นปัญหาต่าง ๆ จึงได้ทำแบบสอบถามขึ้นมาถามผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผลสัมฤทธิ์และผลการดำเนินงานที่ผ่านมามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไรบ้าง และได้ทราบสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ (แบบสอบถามจำนวน 6 ชุด แสดงในภาคผนวก ง หน้า 255-299)

1. งบประมาณมีจำกัด ต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
2. ด้านเวลา มีกฎ ระเบียบสำหรับครูผู้สอนในการเข้า - ออกเรือนจำ ส่วนผู้เรียนมีระยะเวลาเรียนในช่วงเช้าปกติ แต่ช่วงบ่ายมีจำกัดเนื่องจากต้องปฏิบัติภารกิจในเรือนจำ
3. ด้านอาคารสถานที่ มีสถานที่เรียนและฝึกภาคปฏิบัติไม่เพียงพอ ไม่เป็นสัดส่วน คับแคบ แออัด มีมลภาวะรบกวน
4. จำนวนผู้เรียนมีมากเกินไปในแต่ละหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอน
5. หลักสูตรไม่ยืดหยุ่นและหลากหลาย
6. ด้านครูผู้สอน ไม่สามารถนำสื่อและอุปกรณ์บางอย่างเข้าไปได้ เนื่องจากกฎระเบียบของเรือนจำ
7. ไม่มีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

จากประเด็นปัญหาทั้งหมดสรุปได้ว่า เป็นปัญหาทางด้านบริหารจัดการ เช่น การจัดงบประมาณ การจัดตารางเวลา การจัดสถานที่ และการจัดคนเข้าเรียน ซึ่งต้องมีคณะกรรมการดำเนินงานมาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ปัญหาเหล่านี้ก็จะลดลง ส่วนปัญหาอีก

ด้านหนึ่งเกี่ยวกับหลักสูตรไม่ยืดหยุ่น ผู้เรียนต้องการเรียนปฏิบัติ ไม่มีการวัดและประเมินผล เป็นปัญหาด้านคุณภาพของครูผู้สอนและตัวหลักสูตร ดังนั้น ถ้ามีหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนที่เหมาะสม และเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนในเรือนจำ ก็จะทำให้การเรียนการสอนนั้นได้ผลดี ดังนั้น หลักสูตรฝึกอบรมครูที่จัดขึ้นจะต้องเริ่มด้วยการปรับหลักสูตร โดยวิเคราะห์ให้ออกมาในรูปของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ถึงแม้จะเป็นหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นก็ต้องปรับไปตามความต้องการ โดยเน้นไปที่การปฏิบัติงาน

โครงการความร่วมมือนี้จะต้องดำเนินต่อไป และจะมีการขยายสถานศึกษาและเรือนจำ / ทัณฑสถานให้มากขึ้น โดยจะต้องศึกษาหารูปแบบพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ เพื่อแก้สาเหตุที่เกิดขึ้นและสามารถดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการบริหารจัดการ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับทวิ (2539) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาชีพเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำและทัณฑสถาน ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้ ครูผู้สอนวิชาชีพพระยะสั้นมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมมากทุกด้าน และส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นได้แก่ การขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกภาคปฏิบัติ ตลอดทั้งสื่อการสอน เวลาเรียน และการฝึกภาคปฏิบัติไม่น้อยเกินไป สถานที่ฝึกภาคปฏิบัติไม่สะดวก บรรยากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ หลักสูตรไม่ทันสมัยไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และเนื้อหาไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น ดังนี้คือ หลักสูตรควรเน้นภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและนำไปประกอบอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษไปแล้ว ควรปรับปรุงเนื้อหาให้ได้มาตรฐาน ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนและมีประสบการณ์โดยตรงมาสอนในวิชาชีพนั้น ๆ และควรเปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเพราะได้สัมผัสกับเรื่องนี้โดยตรง เนื่องจากวิทยาลัยสารพัดช่างฉะเชิงเทรา ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1/2546 จนถึงปัจจุบัน และได้รับรางวัลโครงการจัดการศึกษาดีเด่นในเรือนจำ ประเภทการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาดีเด่น ประจำปี 2550 ทั้ง ๆ ที่เมื่อได้เข้าไปพูดคุยซักถามผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้เรียนในเรือนจำ ผู้วิจัยก็จะมีคำถามอยู่เสมอว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำที่ใช้กันอยู่ ทำให้ผู้เรียนสามารถมีอาชีพติดตัวออกไปเมื่อพ้นโทษและประกอบอาชีพอิสระได้หรือไม่ เนื่องจากมีสาเหตุต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ต่อไป และสนองความต้องการของผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาชีพสามารถประกอบอาชีพเมื่อพ้นโทษและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างปกติ และถ้าพัฒนารูปแบบสำเร็จก็จะเกิดผลดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เรือนจำ / ทัณฑสถาน สถานศึกษา กรมราชทัณฑ์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สังคม และประเทศชาติ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเรือนจำได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 75

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ

1.4.1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำเท่านั้น โดยใช้รูปแบบการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำตามแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam มาประยุกต์ใช้

1.4.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำครั้งนี้มุ่งศึกษาในองค์ประกอบ ดังนี้

1.4.2.1 โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย บุคลากรฝ่ายสถานศึกษา และฝ่ายเรือนจำ/ทัณฑสถาน โดยเขียนในรูปของแผนภูมิโครงสร้างองค์กร และหน้าที่ของคณะกรรมการตามโครงสร้าง

1.4.2.2 หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำประกอบด้วย

ก) การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาให้เป็นฐานสมรรถนะ

ข) การจัดทำแผนการสอนฐานสมรรถนะ

1.4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน หัวหน้าแผนก ครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น

ในเรือนจำของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 83 แห่ง ทั่วประเทศ และผู้บริหารเรือนจำ/ทัณฑสถาน หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้างานการศึกษา หัวหน้างานฝึกวิชาชีพของเรือนจำ / ทัณฑสถาน สังกัดกรมราชทัณฑ์ จำนวน 137 แห่ง ทั่วประเทศ ที่ทำข้อตกลงโครงการความร่วมมือ ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นในเรือนจำ

1.4.3.2 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

ก) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหาร ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละภาค ของประเทศได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 33 คน และผู้บริหารเรือนจำ/ทัณฑสถาน จำนวน 43 คน

ข) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลความต้องการการฝึกอบรม และพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้

การศึกษาความต้องการการฝึกอบรม ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้แก่ หัวหน้างานพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 33 คน ครูผู้สอน จำนวน 33 คน หัวหน้างานการศึกษา/ หัวหน้างานฝึกวิชาชีพ จำนวน 43 คน และผู้ต้องขัง จำนวน 43 คน

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 5 คน
2. ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 10 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นใน เรือนจำเพียงแห่งเดียว

3. ดำเนินการฝึกอบรม กับครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 10 คน

4. ติดตามผลกับครูผู้สอน จำนวน 5 คน และผู้ต้องขัง จำนวน 158 คน

1.4.4 การวิจัยครั้งนี้ เริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ถึง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย บุคลากรฝ่ายสถานศึกษา และฝ่ายเรือนจำ โดยเขียนในรูปของแผนภูมิโครงสร้างองค์กรและหน้าที่ ของคณะกรรมการตามโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

ในเรื่องนี้ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาให้เป็นฐานสมรรถนะ และการจัดทำแผนการสอนฐานสมรรถนะ

1.5.2 หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น หมายถึง หลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้นเพื่อรับประกาศนียบัตรและนำไปประกอบอาชีพได้

1.5.3 ผู้เรียน หมายถึง ผู้ต้องขังในเรือนจำ / ทัณฑสถาน

1.5.4 ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบเพื่อตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำว่า สามารถนำไปใช้สำหรับจัดการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้ และมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.5.4.1 ประสิทธิภาพด้านทฤษฎี ตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นร้อยละที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างบทเรียน

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นร้อยละที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังบทเรียน

1.5.4.2 ประสิทธิภาพด้านปฏิบัติการทำแผนการสอน หมายถึง ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติงานในภาคปฏิบัติไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75

1.5.4.3 การประเมินความคิดเห็นระหว่างการอบรม หมายถึง กระบวนการตรวจสอบว่าการฝึก อบรมที่จัดทำไปเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และให้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่

1.5.4.4 การประเมินติดตามหลังการอบรม หมายถึง การวัดคุณค่าและค้นหาความสำเร็จโดยการฝึกอบรมว่า ภายหลังจากที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ความชำนาญ และเจตคติไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ผลดีกว่าก่อนที่จะเข้ารับการฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด

1.5.4.5 CIPP Model หมายถึง รูปแบบการประเมินโครงการซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 ส่วน ดังนี้

Context Evaluation (C) หมายถึง การประเมินด้านสภาวะแวดล้อม เป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ

Input Evaluation (I) หมายถึง การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่นำไปเป็นปัจจัยป้อน

Process Evaluation (P) หมายถึง การประเมินกระบวนการ เป็นการศึกษาต่อจากการประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยเบื้องต้นว่ากระบวนการเป็นไปตามแผนที่วางไว้

Product Evaluation (P) หมายถึง การประเมินผลผลิต เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่ได้แล้วนำเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปตัดสิน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้พัฒนาครูผู้สอน

1.6.2 บุคลากรและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนนักศึกษาาระบบปกติ

1.6.3 ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการความร่วมมือ